

Zapewnienie wolności i pluralizmu mediów w Europie

OPINIA

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa

Zapewnienie wolności i pluralizmu mediów w Europie

[opinia z inicjatywy własnej]

Sprawozdawca: **Christian MOOS**

Kontakt
Administrator
Data dokumentu

soc@eesc.europa.eu
Jean-Marie Rogue
10/09/2021

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	20/02/2020
Podstawa prawna	Art. 32 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	07/09/2021
Data przyjęcia na sesji plenarnej	DD/MM/YYYY
Sesja plenarna nr	
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	.../.../...

1. Wnioski i zalecenia

- 1.1 Wolność mediów, w tym bezpieczeństwo i ochrona dziennikarek i dziennikarzy, oraz pluralizm mediów to filary demokracji liberalnej potwierdzone przez wszystkie państwa członkowskie w Traktatach UE.
- 1.2 Choć ogólnie Europa nadal jest kontynentem, na którym działają niezależne i pluralistyczne media, rozwój wydarzeń w UE jest alarmujący. Niektóre państwa członkowskie UE nie są już demokracjami liberalnymi, przejmują kontrolę polityczną nad niezależnymi mediami oraz aktywnie ograniczają ich pluralizm.
- 1.3 Zagrożenia dla wolności mediów w Europie i zawężanie ich pluralizmu nie ograniczają się do nielicznych państw członkowskich, jest to ogólna tendencja w całej UE. Wszystkie państwa członkowskie muszą bezzwłocznie podjąć kroki, aby zachować wolność i pluralizm mediów.
- 1.4 Ponieważ niektóre państwa członkowskie nie wyrażają chęci przyjęcia koniecznych środków, na instytucjach UE spoczywa obowiązek egzekwowania wartości europejskich i zagwarantowania prawidłowego funkcjonowania demokracji liberalnej i praworządności we wszystkich państwach członkowskich UE.
- 1.5 Do najważniejszych wyzwań należy stałe gwarantowanie dziennikarzom ochrony, bezpieczeństwa i niezależności we wszystkich państwach członkowskich, ochrona niezależnych mediów przed wpływami politycznymi oraz kroki przeciwdziałające ograniczaniu pluralizmu mediów, wynikającemu z woli politycznej i nakazu gospodarczego.
- 1.6 EKES z zadowoleniem przyjmuje szeroki wachlarz sprawozdań i inicjatyw Parlamentu Europejskiego¹ i Komisji, jednakże podkreśla, że – jak zaznaczyły organizacje partnerskie platformy Rady Europy na rzecz ochrony dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy w sprawozdaniu rocznym za 2021 r.² – najważniejszym zadaniem jest osiągnięcie rzeczywistej poprawy w zakresie wolności i pluralizmu mediów na poziomie krajowym.
- 1.7 EKES apeluje do Komisji, by niezwłocznie skorzystała z rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2092 w sprawie ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii w celu zaradzenia poważnemu zagrożeniu dla wolności i pluralizmu mediów w niektórych państwach członkowskich.
- 1.8 EKES z zadowoleniem przyjmuje plan Komisji, by zaproponować środki zwiększające bezpieczeństwo dziennikarzy, i podkreśla konieczność wprowadzenia prawnego zakazu strategicznych powództw zmierzających do stłumienia debaty publicznej (SLAPP).
- 1.9 EKES wzywa Komisję do zadbania o to, by przetargi publiczne w sektorze mediów i wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw medialnych były bardziej przejrzyste i uczciwsze.

¹ Magdalena Adamowicz, posłanka do PE, rezolucja w sprawie wzmocnienia wolności mediów.

² <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>.

- 1.10 EKES stanowczo popiera plan Komisji w zakresie „europejskiego aktu na rzecz wolności mediów”, który ma ją wyposażyć w skuteczne środki prawne pozwalające na egzekwowanie wolności i pluralizmu mediów na wspólnym rynku.
- 1.11 EKES uważa niezależne wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw medialnych za inwestycję w wysokiej jakości dziennikarstwo, ponieważ niezależni i bezstronni nadawcy publiczni wnoszą niezbędny wkład w pluralizm mediów.
- 1.12 EKES proponuje utworzenie w pełni niezależnego europejskiego nadawcy publicznego.
- 1.13 EKES podkreśla znaczenie dalszego rozwijania umiejętności korzystania z mediów i popiera propozycję utworzenia europejskiej agencji, która – dzięki programom edukacyjnym – poprawi kompetencje medialne obywateli i obywateli UE.

2. Wolność i pluralizm mediów jako warunek wstępny demokracji

- 2.1 Artykuł 19 Powszechnej deklaracji praw człowieka (PDPC), art. 10 ust. 1 europejskiej konwencji praw człowieka (EKPC) oraz art. 11 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej gwarantują prawo do poszukiwania, uzyskiwania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych, a także bez względu na granice państwowe. Niezależność i pluralizm mediów są jednym z podstawowych warunków zagwarantowania takiego swobodnego dostępu do informacji.
- 2.2 Wolność i pluralizm mediów, które gwarantuje art. 11 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, są również zasadniczym warunkiem demokracji. Należy ich przestrzegać na wszystkich szczeblach, tak aby obywatelki i obywatele Unii mogli faktycznie korzystać z prawa do uczestnictwa w życiu demokratycznym Unii zapisanego w art. 10 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE).
- 2.3 Oprócz partii politycznych i społeczeństwa obywatelskiego zróżnicowany krajobraz medialny wnosi nieodzowny wkład w kształtowanie opinii i woli w demokratycznych procesach decyzyjnych.
- 2.4 Niezależne media są niezbędne dla wdrażania zasady przejrzystości, do której przestrzegania instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii są zobowiązane na mocy art. 15 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).
- 2.5 Jako tzw. czwarta władza dziennikarki i dziennikarze śledczy sprawują funkcję kontrolną odnośnie do działań władzy wykonawczej, ustawodawczej i sędziowskiej, a także podmiotów prywatnych. W ten sposób przyczyniają się do zwiększenia rozliczalności pochodzących z wyboru decydentek i decydentów wszystkich szczebli.
- 2.6 Państwa członkowskie, w których wolność lub pluralizm mediów są ograniczone, nie są demokracjami i naruszają wartości (art. 2 TUE) i cele UE (art. 3 TUE).

- 2.7 Choć niektóre państwa członkowskie UE nadal wiodą na świecie prym w gwarantowaniu wolności i pluralizmu mediów, zagrożenia dla wolności mediów i malejący pluralizm mediów w UE nie ograniczają się do pojedynczych krajów – negatywne tendencje są w różnym stopniu widoczne w całej UE.
- 2.8 Wewnętrzny spadek poziomu wolności i pluralizmu mediów zmniejsza możliwości UE, by wspierać demokrację w krajach ościennych, gdzie niedawne kryzysy wykazały, że w przypadku niektórych krajów sytuacja dotycząca wolności i pluralizmu mediów oraz bezpieczeństwa dziennikarzy jest nawet jeszcze gorsza.
- 2.9 Niektóre państwa członkowskie opuściły obecnie krąg państw demokratycznych i w ostatnim dziesięcioleciu najszybciej na świecie zmierzają w kierunku autokratyzacji. Dla tej sytuacji znamienne jest ograniczenie wolności i pluralizmu mediów.
- 2.10 Pandemia jeszcze bardziej przyspieszyła to zjawisko lub została wykorzystana jako pretekst do dalszej ingerencji w wolność mediów.
- 2.11 Przygotowywany przez Reporterów bez Granic światowy ranking wolności prasy z 2021 r. oraz roczne sprawozdania Freedom House na temat wolności mediów i wolności w internecie jasno wskazują, że „UE ma poważne problemy, by bronić wartości na własnym podwórku”³.

3. **Zagrożenia dla wolności i pluralizmu mediów**

3.1 Zagrożenia dla dziennikarek i dziennikarzy

- 3.1.1 Aby media mogły wypełniać swoją misję, dziennikarki i dziennikarze muszą być w stanie swobodnie pracować i jako jednostki mieć przez cały czas pewność co do pełnej ochrony ze strony UE i wszystkich państw członkowskich. Obecnie nie ma to już miejsca.
- 3.1.2 Od 2015 r. co najmniej 16 dziennikarzy zostało zabitych w UE w trakcie pracy lub w jej wyniku. Nie można zapominać o Daphne Caruane Galizii, Giorgosie Karaivazie, Jánie Kuciaku i jego narzeczonej Martinie Kušnírovej, Lyrze McKee, Peterze de Vries i ich koleżankach i kolegach.
- 3.1.3 Dziennikarze są coraz bardziej narażeni na zniewagi słowne i napaści fizyczne, a w szczególności relacje z protestów i demonstracji stają się coraz bardziej niebezpieczne, przy czym źródłem zagrożenia mogą być zarówno uczestnicy, jak i siły bezpieczeństwa. Zagrożenie to osiągnęło w Europie niespotykaną dotychczas skalę: zanotowano ponad sto takich przypadków związanych z pandemią⁴.

³ Reporterzy bez Granic: „2021 World Press Freedom Index [Światowy ranking wolności prasy w 2021 r.]”, <https://rsf.org/en/ranking> (dostęp: 24 maja 2021 r.).

⁴ Międzynarodowy Instytut Prasowy „COVID-19: Number of Media Freedom Violations by Region” [COVID-19: liczba naruszeń wolności mediów w podziale na regiony], <https://ipi.media/covid19-media-freedom-monitoring/> (dostęp: 8 kwietnia 2021 r.).

- 3.1.4 W niektórych krajach europejskich spoza UE sytuacja dziennikarzy jest katastrofalna; drastyczne środki skierowane przeciwko niezależnym dziennikarzom na Białorusi są bardzo alarmującym przykładem.
- 3.1.5 Media społecznościowe i dająca się w nich zaobserwować dynamika grupy zmniejszają opory przed nękaniami i groźbami. Czasami prowadzone są skoordynowane kampanie mające na celu utrudnienie pracy mediów lub poszczególnych dziennikarzy. Nasuwa się w tym kontekście pytanie o ewentualną potrzebę uregulowania platform mediów społecznościowych bez ograniczania podstawowych wolności.
- 3.1.6 Dziennikarki częściej od dziennikarzy padają ofiarą zniewag słownych lub napaści fizycznych, a także molestowania i groźb w internecie, które mają często mizoginistyczny, seksualny lub machistowski wydźwięk.
- 3.1.7 W niektórych państwach członkowskich środki zwalczania dezinformacji i zakazy zniesławienia mają taką formę, że mogą być wykorzystywane do kryminalizacji krytycznych doniesień i groźenia dziennikarzom karą pozbawienia wolności lub wysokimi grzywnami.
- 3.1.8 Strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej (ang. Strategic Lawsuits Against Public Participation, SLAPP) są coraz częściej wykorzystywane do uciszania podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i dziennikarzy.
- 3.1.9 Wyzwania ekonomiczne stojące obecnie przed przedsiębiorstwami medialnymi doprowadziły do zmniejszenia liczby dziennikarzy zatrudnionych na stałe. Dla dziennikarek i dziennikarzy pracujących jako wolni strzelcy, którzy coraz częściej znajdują się w niepewnej sytuacji ekonomicznej i są szczególnie narażeni, spory sądowe stanowią również zagrożenie z punktu widzenia środków utrzymania, nawet jeżeli wniesiona skarga jest bezpodstawna.
- 3.1.10 Szczególnie na poziomie lokalnym mamy do czynienia z bezprecedensowymi „pustyniami informacyjnymi”, a niezależne media są często zastępowane tak zwanymi wiadomościami gminnymi, bezpłatnymi gazetami, których właścicielami są lokalne elity gospodarcze i polityczne, co może zagrażać wolności i pluralizmowi mediów.
- 3.1.11 Celem groźb jest wprowadzenie autocenzury. Podważają one wolność mediów w Europie.

3.2 Zagrożenia dla wolności mediów

- 3.2.1 Aby media mogły działać swobodnie, ramy prawne gwarantujące ich wolność i pluralizm muszą umożliwiać dziennikarzom i przedsiębiorstwom medialnym wykonywanie pracy w sposób wolny od wpływów politycznych.
- 3.2.2 W kilku państwach członkowskich istnieją poważne wątpliwości co do niezależności organów regulacyjnych ds. mediów, które w niektórych przypadkach stanowią de facto rządowe narzędzie wywierania wpływu na krajobraz medialny. Prawdziwie niezależne organy dobrowolnej samoregulacji mediów mogą być sposobem ochrony mediów przed wpływami politycznymi.

- 3.2.3 Niektóre państwa członkowskie stosują dyskryminujące przepisy podatkowe i wydają środki na reklamę w sposób ukierunkowany, aby wywrzeć wpływ na media.
- 3.2.4 Niektóre państwa członkowskie wykorzystały ryzyko rozprzestrzeniania się dezinformacji na temat pandemii do usankcjonowania ograniczeń wolności prasy, aby ukrócić krytyczny przekaz na temat zarządzania kryzysem.
- 3.2.5 Poważnym zagrożeniem dla wolności mediów są media publiczne znajdujące się pod bezpośrednią lub pośrednią kontrolą polityczną za pośrednictwem organów nadzorczych, którymi nie zarządza się przy pełnym poszanowaniu wolności dziennikarskiej. Obserwuje się coraz więcej prób wywierania bezpośredniego wpływu politycznego na przekaz niezależnych mediów, a także napaści słownych polityków i postępowań sądowych wobec krytycznie nastawionych mediów i dziennikarzy.
- 3.2.6 W szeregu państw członkowskich znaczne ograniczenie wolności i pluralizmu mediów jest wynikiem nadmiernego zbliżenia przedsiębiorców medialnych do rządu lub ich wyboru na stanowiska rządowe, a także tego, że przedsiębiorstwa medialne o zbyt dużym udziale w rynku mediów są własnością partii politycznych lub państwa.
- 3.2.7 Nawet w sprawnie funkcjonujących demokracjach liberalnych kwestionuje się istnienie niezależnego i bezstronnego systemu publicznego nadawania jako gwarancji różnorodności opinii i wzywa się do wywierania wpływu politycznego na kształt programu i rozpowszechniane treści.

3.3 Zagrożenia dla pluralizmu mediów

- 3.3.1 W ciągu ostatnich trzech lat koncentracja na rynku mediów w UE, w tym dotycząca rynku reklamowego i kanałów dystrybucji, znacznie wzrosła i według monitora pluralizmu mediów z 2020 r.⁵ stanowi średnie lub wysokie zagrożenie dla wolności mediów w całej UE.
- 3.3.2 Zmiany w modelach korzystania z mediów wynikające z rewolucji cyfrowej stawiają pod znakiem zapytania modele biznesowe mediów o ugruntowanej pozycji. Szczególnie ucierpiały gazety i małe przedsiębiorstwa medialne na szczeblu lokalnym, które stanowią podstawę różnorodności mediów w UE. Stają się one łatwym celem dla napędzanej politycznie koncentracji.
- 3.3.3 Coraz większe znaczenie mediów cyfrowych potęguje władzę rynkową, a tym samym rolę opiniotwórczą dużych platform, które często obchodzą przepisy europejskie jako przedsiębiorstwa zagraniczne.
- 3.3.4 Skutki gospodarcze pandemii, a w szczególności spadek dochodów z reklam, przyspieszają bieżące procesy przemian na rynku mediów i jeszcze bardziej ograniczają pluralizm mediów.

⁵ Elda Brogi i in., 2020, „Monitoring Media Pluralism in the Digital Age. Application of the Media Pluralism Monitor in the European Union, Albania and Turkey in the years 2018-2019” [Monitorowanie pluralizmu mediów w erze cyfrowej. Zastosowanie monitora pluralizmu mediów w Unii Europejskiej, Albanii i Turcji w latach 2018–2019], Fiesole, s. 50.

4. Zalecenia dotyczące wzmocnienia wolności i pluralizmu mediów w Europie

4.1 Zalecenia ogólne

- 4.1.1 EKES stwierdza, że osoby fizyczne i rządy, które kontestują wolność lub pluralizm mediów za pomocą słów lub czynów, nie są predysponowane do tego, by przewodniczyć instytucjom UE bądź ich organom przygotowawczym ani też by reprezentować Unię.
- 4.1.2 EKES z zadowoleniem przyjmuje, że rozporządzenie (UE, Euratom) 2020/2092 w sprawie ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii⁶ wzmocniło część naprawczą zestawu narzędzi gwarantujących praworządność, w tym wolność i pluralizm mediów.
- 4.1.3 EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że sprawozdanie Komisji Europejskiej na temat praworządności, w tym monitorowanie pluralizmu i wolności mediów w poszczególnych krajach, oraz debata w Radzie Unii Europejskiej wzmocniły również część zapobiegawczą zestawu narzędzi gwarantujących praworządność w UE.
- 4.1.4 EKES wzywa do zwiększenia skuteczności części zapobiegawczej poprzez wprowadzenie w przyszłości do rozdziałów sprawozdania dotyczących poszczególnych krajów zaleceń w sprawie reformy adresowanych do konkretnych krajów. Ich zastosowanie byłoby poddawane ocenie w sprawozdaniu w kolejnym roku.
- 4.1.5 EKES opowiada się za tym, by kwestia ochrony wolności i pluralizmu mediów stała się głównym tematem Konferencji w sprawie przyszłości Europy z myślą o uświadomieniu wagi tego wyzwania oraz jeszcze większym ożywieniu debaty na temat niezbędnych środków.

4.2 Zalecenia dotyczące ochrony dziennikarzy

- 4.2.1 EKES podkreśla, że najlepszą ochroną dla dziennikarzy jest konsekwentne ściganie wszystkich przypadków molestowania, gróźb i ataków na nich.
- 4.2.2 EKES apeluje do Komisji, by niezwłocznie skorzystała z rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2092 w sprawie ogólnego systemu warunkowości służącego ochronie budżetu Unii w celu zaradzenia poważnemu zagrożeniu dla wolności i pluralizmu mediów w niektórych państwach członkowskich. Obejmuje to jednoznacznie odmowę dostępu do finansowania europejskiego dla państw członkowskich, które naruszają wolność mediów.
- 4.2.3 EKES popiera stanowisko Parlamentu Europejskiego⁷, by w przypadku beczynności Komisji wnieść skargę na podstawie art. 256 TFUE.

⁶ [Dz.U. L 433 z 22.12.2020, s. 1.](#)

⁷ [P9_TA\(2021\)0103.](#)

- 4.2.4 EKES z zadowoleniem przyjmuje plan Komisji, by przedstawić konkretne propozycje konsekwentnego wdrażania zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy w sprawie ochrony dziennikarstwa i bezpieczeństwa dziennikarzy i innych podmiotów medialnych⁸ we wszystkich państwach członkowskich UE oraz do monitorowania jego przestrzegania w ramach sprawozdania na temat praworządności.
- 4.2.5 EKES z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do zapewnienia wsparcia finansowego dla projektów dotyczących prawnej i praktycznej ochrony dziennikarzy i proponuje ponadto zastanowienie się, w jaki sposób w ramach systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich można zabezpieczyć dziennikarzy przed ryzykiem zawodowym, zwłaszcza tych pracujących jako wolny strzelec.
- 4.2.6 EKES zwraca uwagę, że organy bezpieczeństwa państw członkowskich są zobowiązane do ochrony dziennikarzy. Proponuje, aby zintensyfikować programy szkolenia i doskonalenia zawodowego policji z udziałem stowarzyszeń prasowych i organizacji dziennikarzy na temat sposobu postępowania z dziennikarzami i by tym samym wesprzeć wymianę najlepszych praktyk.
- 4.2.7 Jeśli chodzi o ochronę dziennikarzy przed molestowaniem i groźbami w internecie, EKES odsyła do swojej opinii w sprawie zwalczania nielegalnych treści w internecie⁹ i podkreśla szczególną podatność dziennikarzy na zagrożenia ze względu na ich wyeksponowaną rolę publiczną.
- 4.2.8 EKES zwraca uwagę, że wszelkie środki, które trzeba przedsięwziąć, muszą uwzględniać równouprawnienie płci i ochronę dziennikarzy należących do mniejszości.
- 4.2.9 EKES dostrzega, że zwiększono gwarancję zasady przejrzystości i prawa do swobodnego dostępu do informacji na szczeblu UE, jednak nie we wszystkich państwach członkowskich. Wzywa wszystkie państwa członkowskie do konsekwentnego przestrzegania norm UE i wskazuje na potrzebę dalszej poprawy, również na szczeblu UE¹⁰.
- 4.2.10 EKES z zadowoleniem przyjmuje utworzenie grupy ekspertów ds. SLAPP oraz plan Komisji, by do końca 2021 r. przedstawić wnioski w sprawie ochrony dziennikarzy i społeczeństwa obywatelskiego przed SLAPP. Uważa, że prawny zakaz SLAPP ma pierwszeństwo przed środkami uzupełniającymi mającymi na celu wsparcie zainteresowanych stron.
- 4.2.11 EKES podkreśla znaczenie inicjatyw społeczeństwa obywatelskiego, jak np. Koalicja przeciwko SLAPP w Europie (CASE)¹¹, w ochronie dziennikarzy przed SLAPP i wzywa do zwiększonego wsparcia ze strony UE.

8 [CM/Rec\(2016\)4](#).

9 [Dz.U. C 237 z 6.7.2018, s. 19](#).

10 [Dz.U. C 487 z 28.12.2016, s. 51](#); [Dz.U. C 13 z 15.1.2016, s. 192](#).

11 <https://www.the-case.eu>.

4.2.12 EKES zwraca uwagę, że w przypadku SLAPP przepisy rozporządzeń Bruksela I¹² i Rzym II¹³ nie mogą prowadzić do ograniczenia ochrony prawnej poprzez wybór sądu w przypadku dokuczliwych sporów sądowych (ang. *libel tourism*). Podkreśla konieczność uwzględnienia tego problemu w zbliżającym się przeglądzie obu rozporządzeń.

4.3 Zalecenia dotyczące zwiększenia niezależności mediów

4.3.1 EKES apeluje do Komisji, by uzupełniła metodologię sprawozdania na temat praworządności o ocenę niezależności nadawców państwowych i publicznych.

4.3.2 EKES zwraca uwagę, że konsekwentne ściganie korupcji zapewnia pewien stopień ochrony przed ingerencją rządu w media, w związku z czym wzywa Komisję, aby oprócz egzekwowania standardów antykorupcyjnych, pomijając względy polityczne, przedsięwzięła wszelkie niezbędne środki gwarantujące, że żadne środki z nowych wieloletnich ram finansowych i narzędzia służącego odbudowie NextGenerationEU nie zostaną przeznaczone na ograniczanie pluralizmu mediów lub na inne formy korupcji.

4.3.3 EKES wnosi, by wszystkie państwa członkowskie stworzyły krajowe rejestry służące przejrzystości na wzór europejskich rejestrów tego rodzaju, gdyż przyczyniają się one również do przejrzystości kontaktów pomiędzy politykami a przedsiębiorcami medialnymi. Rejestry służące przejrzystości powinny zostać zintegrowane z ogólnounijnym wielopoziomowym rejestrem służącym przejrzystości.

4.3.4 EKES wzywa Komisję do zbadania, czy projekt pilotażowy dotyczący utworzenia publicznie dostępnej bazy danych zawierającej informacje na temat własności w gospodarce medialnej może zostać opracowany w taki sposób, aby zawierać informacje na temat wsparcia przedsiębiorstw medialnych przez UE, jej państwa członkowskie, władze regionalne i lokalne, podmioty prawa publicznego, przedsiębiorstwa publiczne i prywatne, w których to przedsiębiorstwach co najmniej jeden z wyżej wymienionych podmiotów posiada większość decyzyjną, a także na temat zawierania przez nie umów z tymi przedsiębiorstwami.

4.3.5 EKES apeluje, by Komisja przedstawiła wniosek w sprawie ogólnounijnych minimalnych norm w zakresie zamówień publicznych i wsparcia przedsiębiorstw medialnych przez podmioty wymienione w pkt. 4.3.4.

4.3.6 EKES z zadowoleniem przyjmuje wnioski Komisji dotyczące ogólnego zwalczania dezinformacji¹⁴, a także dezinformacji związanej z pandemią COVID-19 w mediach społecznościowych¹⁵, lecz zwraca uwagę na ryzyko, że państwa członkowskie wykorzystają walkę z dezinformacją jako uzasadnienie ograniczania wolności mediów. Należy wnikliwie i pilnie przeanalizować zjawiska dezinformacji i nienawistnych wypowiedzi, m.in. w kolejnych opiniach EKES-u.

¹² [Dz.U. L 351 z 20.2.2012, s. 1.](#)

¹³ [Dz.U. L 199 z 31.7.2007, s. 40.](#)

¹⁴ [COM\(2020\) 790 final.](#)

¹⁵ [JOIN\(2020\) 8 final.](#)

4.4 Zalecenia dotyczące zwiększenia pluralizmu mediów

- 4.4.1 EKES odnosi się krytycznie do faktu, że sprawozdanie Komisji na temat praworządności ogranicza aspekt pluralizmu rynkowego do przejrzystości własności przedsiębiorstw medialnych i nie uwzględnia w ogóle stopnia koncentracji rynku. Wzywa Komisję do dostosowania metodyki przyjętej w sprawozdaniu tak, aby w przyszłości móc lepiej pokazać skalę zagrożenia dla pluralizmu mediów we wszystkich państwach członkowskich.
- 4.4.2 EKES z zadowoleniem przyjmuje plan działania Komisji „Europejskie media w cyfrowej dekadzie”¹⁶ i jego cel, którym jest utrzymanie mediów informacyjnych jako dobra publicznego, a w szczególności zapewnienie europejskiego wsparcia, aby zapobiec ograniczaniu pluralizmu mediów wskutek pandemii.
- 4.4.3 EKES podkreśla, że wysokiej jakości dziennikarstwo wymaga zrównoważonej podstawy gospodarczej i wzywa do kontynuowania wsparcia UE dla przedsiębiorstw medialnych jako inwestycji w rzetelne dziennikarstwo. Inwestycje te pomogą w powstrzymaniu koncentracji w sektorze medialnym, która zagraża pluralizmowi na rynku medialnym. Nie wyklucza to możliwości uprawnionego nabywania innych mediów lub tworzenia strategicznych sojuszy przez przedsiębiorstwa medialne, ponieważ przedsiębiorstwa medialne w dobrej sytuacji ekonomicznej są gwarantem niezależności mediów, oczywiście przy poszanowaniu zasady przejrzystości i braku praktyk monopolistycznych.
- 4.4.4 EKES stwierdza, że wartość przedsiębiorstw medialnych polega na ich różnorodności oraz że tworzenie „krajowych potentatów” niweczy tę wartość, która odróżnia media i sektor kreatywny od innych sektorów gospodarki.
- 4.4.5 Kurcząca się przestrzeń dla niezależnych mediów wymaga natychmiastowych mechanizmów wsparcia publicznego i prywatnego, by ochronić dziennikarstwo jako dobro publiczne. Konieczne są też szersze badania nad skutecznością mechanizmów wsparcia publicznego, gwarantujących równe kryteria i innowacyjne, zrównoważone nowe modele biznesowe dziennikarstwa w interesie publicznym.
- 4.4.6 EKES stanowczo popiera plan Komisji w zakresie „europejskiego aktu na rzecz wolności mediów”, by wyposażyć Komisję w skuteczne środki prawne pozwalające na egzekwowanie wolności i pluralizmu mediów we wszystkich państwach członkowskich UE. EKES wzywa Komisję do przeanalizowania, w jaki sposób europejskie prawo konkurencji można wykorzystywać i rozwijać, by powstrzymać dalszą koncentrację na rynku mediów, w szczególności tę napędzaną przez rządy krajowe, by uniknąć tworzenia monopolii medialnych na krajowych rynkach mediów w UE, w szczególności przez rządy lub podmioty blisko z nimi związane.
- 4.4.7 EKES przypomina swoją opinię w sprawie inicjatywy Komisji dotyczącej wspólnego systemu podatku od usług cyfrowych pobieranego od przychodów wynikających ze świadczenia

¹⁶ [COM\(2020\) 784 final](#).

niektórych usług cyfrowych¹⁷ i zwraca uwagę, że prawdopodobnie zmniejszyłyby zakłócenia konkurencji między mediami tradycyjnymi i cyfrowymi (zwłaszcza tymi, które mają siedzibę za granicą).

4.4.8 EKES podkreśla znaczenie niezależnego i bezstronnego systemu publicznego nadawania dla zapewnienia pluralizmu mediów i zwraca uwagę na porozumienie zawarte w protokole nr 29 do TUE.

4.4.9 EKES stwierdza, że wolny rynek nie jest w stanie zapewnić ogólnoeuropejskiej oferty medialnej radia i telewizji, w związku z czym apeluje o powołanie niezależnego i bezstronnego europejskiego nadawcy publicznego.

4.4.10 EKES upatruje w niezależnym i bezstronnym nadawcy publicznym modelu, który zagwarantuje pluralizm mediów, również internetowych i drukowanych, ilekroć nie jest go w stanie zapewnić wolny rynek.

4.4.11 EKES podkreśla, że wolny od przeszkód dostęp do mediów jest podstawowym elementem wolności mediów, i jest zaniepokojony obserwowaną w mediach coraz częstszą bezpośrednią i pośrednią dyskryminacją ze względu na niepełnosprawność. EKES wzywa do przyjęcia przepisów zakazujących praktyk ograniczających, które skutkują zmniejszeniem możliwości lub uniemożliwieniem udziału jednostki w wolnych i pluralistycznych mediach.

4.5 Zalecenia dotyczące rozwijania umiejętności korzystania z mediów

4.5.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje wielorakie wnioski Komisji dotyczące zwiększenia umiejętności korzystania z mediów przez obywatelki i obywateli¹⁸, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności cyfrowych. Ma to zasadnicze znaczenie, aby poprawić odporność obywaterek i obywateli na dezinformację.

4.5.2 EKES popiera propozycję utworzenia europejskiej agencji ds. edukacji obywatelskiej w celu rozwijania umiejętności medialnych obywaterek i obywateli UE poprzez programy edukacyjne. Wzywa Komisję do rychłego rozważenia możliwości utworzenia takiej centralnej instytucji oraz do zadbania na etapie jej tworzenia o to, by jednym z głównych obszarów jej działalności było zapewnienie szkoleń w zakresie korzystania z mediów, zwłaszcza mediów cyfrowych.

Bruksela, dnia 7 września 2021 r.

Aurel Laurentiu PLOSCEANU

Przewodniczący Sekcji Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa

¹⁷ [Dz.U. C 367 z 10.10.2018, s. 73.](#)

¹⁸ [JOIN\(2020\) 8 final](#); [COM\(2020\) 624 final](#); [COM\(2020\) 784 final](#); [COM\(2020\) 790 final](#).